

Definició de l'Agenda Estratègica del Pirineu

Idees i propostes per a l'elaboració d'una agenda territorial estratègica

Contingut

Contingut	2
Introducció	1
Missió	4
Visió	6
Pilar 1. Les persones i la governança	8
Objectiu estratègic 1.1. Les persones al centre de les decisions	8
Objectiu estratègic 1.2. Qualitat de vida i projecte vital. L'habitatge per als qui hi viuen	9
Objectiu estratègic 1.3. Especial atenció als serveis d'atenció a les persones	11
Objectiu estratègic 1.4. Les decisions des del territori i per al territori	12
Objectiu estratègic 1.5. Aplicació de l'Agenda Rural i l'Agenda Urbana de Catalunya en aquells àmbits que afectin el Pirineu	12
Objectiu estratègic 1.6. Una legislació que empoderi i reforci la nostra singularitat	13
Pilar 2. Medi ambient i sostenibilitat	16
Objectiu estratègic 2.1. Territori pioner amb els objectius de desenvolupament sostenible	16
Objectiu estratègic 2.2. Els recursos naturals com a valor territorial	16
Objectiu estratègic 2.3. La gestió dels boscos i sòls agrícoles com a motor ambiental i econòmic	17
Objectiu estratègic 2.4. Els parcs naturals com a porta d'entrada al Pirineu	19
Objectiu estratègic 2.5. Territori pioner en eficiència energètica i en l'ús de fonts d'energia renovables	19
Objectiu estratègic 2.6. Mobilitat descarbonitzada	20
Objectiu estratègic 2.7. Destinació turística sostenible	21
Pilar 3. Desenvolupament econòmic i innovació	24
Objectiu estratègic 3.1. El Pirineu al món	24
Objectiu estratègic 3.2. La cultura com a font de transmissió de valors, història i autenticitat	24
Objectiu estratègic 3.3. Regió intel·ligent	25
Objectiu estratègic 3.4. Cap a una economia 4.0. Indústria i tecnologia	26
Objectiu estratègic 3.5. La formació com a motor d'atracció, innovació i creativitat	26
Objectiu estratègic 3.6. Segell de qualitat per als productes elaborats al Pirineu. Sector agroalimentari i indústria de la fusta	27
Objectiu estratègic 3.7. Internacionalització de les polítiques de muntanya	28

Objectiu estratègic 3.8. Els parcs naturals i les estacions de muntanya 365	30
Objectiu estratègic 3.9. L'esport com a generador de valors i oportunitats	30
Pilar 4. Mobilitat i connectivitat	32
Objectiu estratègic 4.1. Les infraestructures físiques del segle XXI. Seguretat, comoditat i mobilitat	32
Objectiu estratègic 4.2. Infraestructures digitals: la fibra com a finestra d'obertura al món	33
Objectiu estratègic 4.3. Transport públic connectat i integrat	34
Objectiu estratègic 4.4. Desplegament de la xarxa d'heliports públics H24	35
Objectiu estratègic 4.5. El valor afegit dels aeroports de proximitat	36
Valors	38
Conclusions	39

Introducció

Aquesta proposta pretén ser un primer **esborrany d'una agenda estratègica**, possibles programes i línies de treball com a **punt de sortida** d'un procés de **debat i elaboració** d'un **instrument** útil i **viu** al servei del desenvolupament d'un territori que serveixi per reflexionar, analitzar, consensuar i dibuixar com voldríem que fos el **Pirineu**.

El document està emmarcat dins de l'objectiu definit en el **Pla de Govern** de la XIV legislatura, i aprovat per Acord de Govern el dia 13 de juliol de 2021, on es definia en el punt 4.3.2 relatiu a promoure les relacions amb els municipis i el territori evitant el despoblament, i més concretament ser el punt de partida del compromís de "Dissenyar el Pla Estratègic del Pirineu pel desenvolupament sostenible, la igualtat d'oportunitats i l'equilibri territorial i demogràfic".

Lluny de concebre's com un document de planificació, el que es pretén fer és **una prospectiva** amb una **mirada àmplia i la ment oberta** que ens ha de permetre imaginar el Pirineu que voldríem a finals d'aquesta dècada.

Dibuixar una agenda estratègica per al Pirineu per esdevenir un **territori que generi oportunitats** per a la **gent que hi viu i treballa**. Definir aquells programes i accions futures que creiem que han de fer possible que al Pirineu sigui possible **sumar esforços i treballar per generar oportunitats** que vagin encaminades a acomplir els horitzons que ens hàgim proposat assolir, establerts a través dels elements diferenciadors propis, les potencialitats, l'aprofitament de les sinergies que es poden generar i el reconeixement d'uns valors comuns que volem que ens posicionin i ens defineixin.

Aprofitar **elements acceleradors i tractors** de les polítiques i els objectius que compartim. Cal estar preparats per aprofitar totes aquelles situacions que poden ser tractores i acceleradores dels instruments que necessitem i que ens apropen als objectius compartits. Des dels fons Next Generation, les polítiques de salut pública, la millora de les infraestructures físiques o digitals, la celebració d'esdeveniments a escala europea o a escala global, o el reconeixement internacional del Pirineu per diferents aspectes que tenen a veure amb el seu patrimoni natural, cultural, social o econòmic.

El que aquí presentem engloba una **primera visió que caldrà validar, millorar i desenvolupar de manera continuada, cooperativa i compartida**. No és un document amb un inici concret i un final, es tracta d'una **eina** que haurà de definir **línies de treball, objectius** concrets i que haurà d'estar disposada a la **avaluació continuada** i, per tant, a la seva modificació en funció de l'evolució dels esdeveniments, de les oportunitats que sorgeixen i de les contrarietats que haurem de saber superar. **Aprofitar les finestres, esquivar les crisis**. Una **estratègia** que defineix **programes i accions** concretes.

Necessitarem definir una **metodologia pròpia de treball** que inclogui **com generem idees**, com les **concertem i validem**, com les **prioritzem**. I després com analitzem el major o menor

èxit de les accions decidides. Una bona **anàlisi d'un fracàs** pot ser tant o més important que l'assoliment d'un èxit.

El Pirineu necessita tenir el seu **propí rol a escala local, regional, europea i global**. Ser present al mapa amb una **personalitat i perspectiva pròpia**. Un **espai geogràficament concret**, definit per una **marca de qualitat pròpia i diferenciada**. Posar el Pirineu al mapa social, econòmic i ambiental amb una **agenda pròpia** és una oportunitat per generar expectatives positives de **generació de valor i d'oportunitats**. **Revalorar** el seu **patrimoni**, els **valors** paisatgístics, històrics, culturals, artístics, econòmics, ambientals i naturals **al servei d'una agenda social**.

Existeix una **suma de factors** geogràfics, socials, ambientals i econòmics que confereixen al Pirineu una personalitat pròpia i singular. Una **identitat pròpia que pot esdevenir tractora** d'un **desenvolupament propi i singular**.

Missió

L'objectiu és **garantir un futur sostenible, pròsper i amb segell propi** per a les comarques del Pirineu. Sostenible i pròsper en el sentit més ampli de cada un dels termes.

Sostenible des del punt de vista **poblacional**, garantint l'arrelament d'aquelles persones que han viscut i volen seguir vivint als municipis i nuclis del Pirineu. Fer-lo també atractiu per a aquells que, atrets per l'entorn i la qualitat de vida, hi volen desenvolupar el seu projecte vital.

Sostenible des del punt de vista **social**, posant les persones al centre de l'estratègia i tenint present la millora del seu benestar en cada una de les accions que es desenvolupin, tot incorporant la perspectiva de gènere i garantint la igualtat de tracte i la no-discriminació. Perquè un territori no pot ser equilibrat si no treballa per la millora constant de les condicions de vida de totes i cada una de les persones que l'habiten. En aquest sentit cal dur a terme polítiques de discriminació positiva per evitar desigualtats en la **prestació dels serveis públics** bàsics entre els habitants del Pirineu i els d'altres indrets del país alhora que cal garantir **l'accés a una connectivitat física i digital**. En aquest punt cal afegir la importància de treballar per reduir la **bretxa tecnològica i digital**, que és i serà la nova font de desigualtats en la propera dècada. L'accés a la tecnologia i la formació en la seva utilització.

Sostenibles des del punt de vista natural, **ambiental** i respectuosos amb l'entorn i la **biodiversitat**. La necessitat de compaginar la **custòdia del territori amb el creixement econòmic** passa per un desenvolupament conscient i adaptat a les necessitats i potencialitats intrínseques del Pirineu, amb un **model propi d'economia i innovació** a partir de l'aprofitament de totes les potencialitats que ens ofereixen les tecnologies i els nous models productius respectuosos amb el medi ambient i amb el clima.

Sostenibilitat **en l'accés als espais naturals i les activitats a la natura** que siguin respectuoses amb l'entorn i que aportin un alt **valor afegit**. Trencar les estacionalitats i consolidar alternatives a les activitats més clàssiques que permetin un nombre assumible de visites al llarg dels **365 dies de l'any**. Les **activitats esportives saludables, d'oci o de coneixement de l'entorn** natural o patrimonial o humà han de representar una oportunitat per desenvolupar un model d'èxit que tingui per referent la preservació d'un entorn natural, patrimonial i humà d'alt valor ecològic i ambiental i la seva divulgació.

Dit d'una altra manera: es pretén que el Pirineu estigui ben posicionat a escala local, regional, europea i global per garantir i preservar la seva riquesa en àmbits tan importants com el **benestar de les persones, els recursos naturals o la biodiversitat**. El Pirineu s'ha d'associar a **qualitat de vida** i aquesta etiqueta diferenciadora ha de ser un element d'atracció per a l'arrelament, la implantació d'activitats econòmiques o el seu descobriment com a destinació sostenible per fer-hi activitats saludables d'oci i esport o per visitar-lo pels seus atributs naturals, culturals, patrimonials, etc.

Perquè tot això sigui possible cal que el Pirineu esdevingui un espai geogràfic, físic i humà d'alta **qualitat reconeguda**. Una denominació d'origen de qualitat.

L'**economia** del segle XXI basada en la **tecnologia, la indústria 4.0, l'economia circular i el talent de les persones com a recurs natural** principal, i amb l'**obertura dels mercats globals** a través de les **connexions digitals i físiques** globals, esdevé una gran oportunitat. Una oportunitat que es complementa amb la nova projecció d'un **sector primari de qualitat** que ha transformat en els darrers anys la visió del consum basat en una **producció agroalimentària de km0** com a garantia de qualitat. Una nova realitat que esdevé un instrument vertebrador d'una economia basada en un **producte de proximitat amb segell de qualitat**.

Així doncs, cal construir una **estratègia** que ajudi a identificar i concretar quins són els objectius principals dels quals hauran de penjar **programes** de treball i unes **accions** concretes tractores de l'estratègia.

Una estratègia construïda des de la base de l'**autodesenvolupament des del territori (bottom-up)** que haurà de fer una prioritització de les **palanques de canvi** i de les **accions transformadores**. Una estratègia que haurà de desenvolupar-se amb un **codisseny i una cogestió** en forma de governança i impuls des del territori. Una estratègia que haurà de fer una **programació a curt i mitjà termini**. I haurà de definir uns **mètodes d'avaluació conjunta i pública** dels resultats.

Una estratègia, en definitiva, que haurà de posar en valor **els actius territorials i els recursos endògens existents**; haurà d'ajudar a **corregir dinàmiques territorials no desitjables**; caldrà que tingui **capacitat tractora** de l'economia i el desenvolupament; un **caràcter innovador**; i demostrar **ser viable** més enllà de la seva posada en marxa en forma de programes i accions.

Visió

A continuació es detallen en format propositiu i enunciatiu algunes de les principals **reflexions** a tenir en compte de cara a definir més detalladament i per al futur l'estratègia del Pirineu.

La voluntat és deixar constància, en format de titulars, dels principals aspectes en què s'haurà d'incidir i aprofundir. Lluny de ser un esquema tancat, aquest s'haurà d'anar complementant amb les propostes sorgides en els processos participatius, el treball aproximatiu amb els actors del territori i els avenços tecnològics i socials que es vagin esdevenint.

Pilar 1. Les persones i la governança

Objectiu estratègic 1.1. Les persones al centre de les decisions

Cal posar en pràctica el concepte democràtic clàssic d'igualtat d'oportunitats. D'una banda, cal garantir que les persones que viuen al Pirineu tinguin assegurada la igualtat d'oportunitats per desenvolupar les seves aspiracions sense que la situació geogràfica esdevingui una limitació. Per garantir-ho sovint calen **polítiques d'acció o de discriminació positiva** perquè el lloc on es viu no sigui un element que posi en qüestió aquest principi democràtic.

I en aquest sentit té una especial rellevància la igualtat d'oportunitat en **l'accés a la prestació dels serveis bàsics** com la salut, l'educació, els serveis d'atenció a les persones, la seguretat, l'habitatge i la connectivitat física i digital a escala local, regional i global, entre d'altres. I és evident que per garantir-ho cal aplicar una política que vagi **més enllà de les ràtios i els estudis de costos** i que es basi en la qualitat del servei i la realitat geogràfica, social i econòmica del territori.

Un país que té com a objectiu **preservar el seu territori** ha de dur a terme accions encaminades a garantir que aquells que estan arrelats a cada racó del Pirineu tinguin les mateixes condicions sanitàries, educatives, socials o de connectivitat que la resta de ciutadans, ja que aquest és un element clau en el **debat de l'arrelament i, per tant, de la conservació del territori**.

Així doncs, **l'arrelament** ha de ser l'objectiu que acompanyi com a rerefons tots els objectius de l'agenda estratègica del Pirineu perquè totes les accions estan encaminades a millorar les condicions de vida de les persones que habiten el territori i, per tant, a generar oportunitats per arrelar-les al Pirineu. La conservació del medi natural, la millora dels serveis públics o de les infraestructures físiques o digitals, el desenvolupament econòmic o la potencialitat del llegat cultural són exemples del repte intrínsec de l'arrelament. Aquest concepte s'ha de situar a primera línia de les polítiques públiques del país i ha d'esdevenir un compromís real i efectiu a les diferents realitats territorials i en primera instància a la del Pirineu.

Caldrà posar en marxa un **programa específic d'arrelament** per a tots aquells municipis que configurats com a unitat territorial presentin problemes estructurals de pèrdua de població. El programa haurà de preveure una actuació de xoc per evitar la continuada pèrdua de residents, amb l'establiment d'accions conjuntes entre la unitat d'actuació a escala de mancomunitat i repartiment de serveis bàsics essencials com el CAP, l'institut, l'escola bressol, els serveis a la tercera edat, les instal·lacions esportives o culturals, etc., amb l'objectiu que tots aquests serveis estiguin garantits i repartits entre els municipis. Així mateix, caldrà treballar la mobilitat interna i la connexió amb les ciutats de referència, l'oferta d'habitatge públic enfocat especialment per als joves, la planificació urbanística, l'oferta cultural i lúdica o la promoció del territori, entre d'altres.

Objectiu estratègic 1.2. Qualitat de vida i projecte vital. L'habitatge per als qui hi viuen

El Pirineu té tots els ingredients necessaris per garantir una qualitat de vida que aporta benestar a les persones. Ho fa possible l'**entorn natural** i la **poca densitat de població**, el **tracte proper** entre les persones, l'**oferta cultural i esportiva** i la **qualitat de la seva gastronomia i producte local**.

Aquest factor tan valuós en les societats actuals ha de ser un dels elements principals de la marca Pirineu i, per tant, un element tractor de l'estratègia del territori.

Concreció 1. Potenciar l'oferta d'habitatge per garantir l'arrelament de la població

Qualsevol estratègia territorial passa per crear sinergies que garanteixin la prosperitat d'un territori amb la voluntat que la seva gent tingui oportunitats per poder-hi treballar i viure, i, en definitiva, s'hi pugui arrelar.

I és en aquest punt on entra en joc un altre element clau per garantir l'establiment de la població en el territori: **la disponibilitat d'habitatge**.

El Pirineu ha d'afrontar també aquest repte per garantir que qui hi vol viure disposi d'oferta d'habitatge on desenvolupar el seu projecte vital. Aquest factor té diferents derivades que caldrà analitzar i afrontar en la seva totalitat.

D'una banda, cal tenir present que les **normatives urbanístiques** que tenen la finalitat d'ordenar les diferents tipologies de sòl i, en territoris com el Pirineu, garantir la conservació i la no massificació de les zones no urbanitzables poden esdevenir un fre i, per tant, un problema per a aquells que són fills del territori i hi volen construir la seva llar al marge de la dels seus progenitors. Aquestes realitats que sovint són una limitació a l'arrelament s'han anat revertint amb alguns canvis normatius recents però és evident que caldrà estudiar la realitat de cada territori per tal que l'urbanisme continuï ordenant i conservant el sòl sense esdevenir un fre per al seu desenvolupament.

És a dir, cal avançar en un urbanisme que faci efectiu el dret a un habitatge digne, alhora que es mantenen els valors, condicions i funcionalitats de la matriu territorial i del paisatge. En aquest sentit, caldrà aprofundir en el desenvolupament de mesures que incentivin el reciclatge urbà, reciclatge com a via de dinamització de teixits i de generació de nous habitatges dins les trames consolidades.

Un dels altres reptes importants és la necessitat de **rehabilitar edificis** ja existents i que sovint es troben en els nuclis històrics. Aquest element és necessari no només per un tema de seguretat pública sinó perquè és la forma més ràpida de posar al mercat l'oferta habitacional existent i que a dia d'avui està tancada i en desús. L'Administració haurà d'apostar per aquesta via i dissenyar línies d'ajudes econòmiques i fiscals que creïn les sinergies necessàries perquè la propietat hi vegi els incentius suficients com per rehabilitar els habitatges tancats. És evident

que les bases hauran d'establir com a contrapartida destinar el pis a lloguer un temps determinat i, evidentment, la sostenibilitat energètica dels edificis rehabilitats.

Una altra línia de treball en el camp de l'habitatge serà **l'aposta decidida i real per l'habitatge públic** que permeti disposar d'oferta en aquells municipis o nuclis en què el mercat privat no en proveeix. La planificació d'aquest habitatge s'haurà de fer a **escala supramunicipal** estudiant el mercat i molt enfocat a donar resposta a les **necessitats d'habitatge dels joves**, que són els qui tenen més dificultat d'accés i el col·lectiu més important d'arrelar per la importància que té el fet que construeixin el seu projecte vital al territori. L'anàlisi i l'adequació de tots els edificis públics disponibles per convertir-los en habitatges pot ser una primera fase d'aquest procés de creació d'una oferta potent d'habitatge públic.

I l'habitatge al Pirineu té una altra derivada complexa que cal tenir present abans d'actuar. L'elevada **demanda d'habitatge de segona residència** en algunes zones del territori fa que els preus de mercat siguin molt elevats i inaccessibles per a la població local i per a la que s'hi desplaça per treballar en el sector de serveis. Aquesta realitat cal tenir-la en compte a l'hora d'analitzar el mercat i també en el moment de dissenyar les polítiques públiques d'habitatge que abans s'han apuntat.

Concreció 2. Incentivar la creació de serveis mancomunats i supramunicipals

Els petits municipis sovint no tenen ni els mitjans ni les capacitats ni la massa crítica suficient per impulsar i mantenir determinats equipaments i serveis. Això desemboca en mancances i desigualtats en les oportunitats dels ciutadans d'aquests municipis.

Per això és recomanable potenciar la col·laboració entre municipis d'una àrea que comparteixen la mateixa problemàtica, i actuar tots en un mateix sentit.

La creació i gestió conjunta d'equipaments (una biblioteca, una escola, un centre esportiu, un centre assistencial, etc.) entre diversos municipis apareix com una opció viable per prestar més serveis, a gent gran, dones, persones LGBTI, persones migrades i també a gent jove, en aquests territoris. A mitjà termini es tracta de tenir una xarxa d'equipaments i serveis distribuïda en diversos municipis d'una àrea que doni servei a tota aquesta àrea, que la dinamitzi i que alhora estigui interconnectada a través de la xarxa de transport públic.

Concreció 3. Donar valor al paisatge urbà i al patrimoni construït

Els nuclis urbans dels territoris de muntanya tenen una fesomia i unes característiques constructives característiques que són un element identitari molt rellevant. El paisatge urbà és patrimoni, desenvolupament econòmic, salut i cohesió social.

El tractament d'aquest paisatge urbà, amb la promoció d'accions per preservar-ne el caràcter, per restaurar-lo, per potenciar-ne els valors arquitectònics o per difondre els seus valors, és una via per incrementar també el benestar i la qualitat de vida de les persones que hi viuen.

Objectiu estratègic 1.3. Especial atenció als serveis d'atenció a les persones

Reforçant la idea de situar les persones al centre de les decisions, cal abordar tot el conjunt de **serveis relacionats amb l'atenció més directa a les persones**. En aquest sentit, caldrà que el Pirineu faci de la seva piràmide poblacional un repte de futur.

L'envelliment de la població ha d'esdevenir una oportunitat per innovar també en aquest camp. En primer terme cal plantejar **noves polítiques d'envelliment actiu** pensades tant per al col·lectiu de persones jubilades que han viscut i treballat al Pirineu com per al que ha decidit establir-s'hi de nou o retornar al seu poble d'origen. Aquestes noves generacions de jubilats es caracteritzen per tenir un elevat bagatge professional, plena capacitat i una voluntat de contribuir i aportar a la societat del seu entorn. Això comporta la necessitat de repensar les accions clàssiques de casals de jubilats per tot un teixit d'oferta molt més àmplia i especialitzada en funció de les inquietuds demandades, amb la incorporació de la perspectiva de gènere interseccional.

El concepte **d'aula d'extensió formativa del Pirineu** pot ser un exemple d'aquest canvi de paradigma que empoderi la gent gran i li permeti continuar formant-se i practicar l'envelliment actiu en tota la plenitud del terme. Els grups de voluntariat en l'àmbit social i ambiental així com el de la promoció del patrimoni poden ser altres camps on focalitzar tot aquest capital i potencial humà.

En etapes més avançades de la vellesa, cal desenvolupar tot un seguit de polítiques públiques que garanteixin poder decidir on es volen finalitzar els darrers anys de vida. **Poder ser cuidat a casa** és un concepte que pren encara més rellevància en territoris com el Pirineu, on els centres d'atenció a la tercera edat sovint queden molt lluny del domicili i, per tant, el desarrelament del lloc on s'ha viscut sempre pot generar un neguit afegit. Per donar-hi resposta cal reforçar tot el servei a la dependència i dotar els serveis socials bàsics de recursos i instruments adaptats a la singularitat territorial.

I aquesta visió de l'envelliment necessita també recursos adaptats a les persones cuidadores (en la seva majoria dones), que són les qui, conjuntament amb els professionals esmentats abans, assumeixen el cost de garantir que la gent gran pugui continuar residint al seu domicili fins al darrer dia. Cal desenvolupar el **projecte Temps per a les persones cuidadores**, que com el seu nom indica garanteix la salut física i mental d'aquest col·lectiu.

En un sentit similar, cal potenciar el programa TempsxCures, uns serveis públics d'atenció i canguratge dirigits a infants i joves menors de 16 anys, per tal de facilitar temps propi per a qui els cuida, bàsicament dones i en molts casos famílies monoparentals amb escassa xarxa social que pugui ocupar-se dels nens i nenes. La conciliació i les cures han d'arribar també al Pirineu, on el temps invertit en desplaçaments, la manca de disponibilitat de serveis especialitzats propers, l'alta dedicació en feines del sector primari i altres factors particulars dificulten poder exercir el dret al temps.

Així mateix, cal garantir el suport a la infància i l'adolescència que pateixen situacions més complexes, amb la **creació de la unitat integrada d'atenció als infants i adolescents** amb visió del Pirineu.

De la mateixa manera, l'atenció a les dones (i els fills i filles a càrrec) que pateixen violències masclistes ha de poder ser garantida en igualtat de condicions que a la resta del país: cal reforçar i articular una xarxa de recursos de prevenció, atenció i reparació que siguin accessibles i adaptats a les necessitats de cada cas.

Objectiu estratègic 1.4. Les decisions des del territori i per al territori

Concreció 1. Empoderament i creixement de les administracions pròpies del territori

L'IDAPA ha estat una eina útil al servei del territori però per afrontar els reptes de les properes dècades segurament cal obrir el debat de si cal pensar en la seva transformació cap a una **agència de desenvolupament dels territoris del Pirineu**, per tal que realitzi les funcions d'observatori, de laboratori de projectes, d'espai de governança i concertació amb els diferents departaments, els ens locals i els actors socioeconòmics del territori.

En aquest mateix sentit, cal redefinir, enfortir i dotar d'un **marc estable els consells comarcals** per reforçar la **cogestió de les polítiques de muntanya i el suport als micropobles** del seu àmbit territorial. Els consells comarcals van néixer precisament a les comarques de muntanya per donar suport als municipis a escala supramunicipal i mancomunat serveis. Aquella necessitat inicial continua sent del tot vigent en l'actualitat.

El **desplegament de la vegueria de l'Alt Pirineu i l'Aran**, en tant que eina de descentralització i apropament de la Generalitat al territori, serà una realitat en els propers anys. Més enllà de posar fi a un greuge territorial, ha de permetre que els diferents departaments tinguin presència directa en el territori i puguin treballar i enfocar les seves decisions des d'una visió més escaient a les necessitats intrínseques del Pirineu. Aquest desplegament ha de ser un factor a tenir en compte en tant que el territori **disposarà d'un nou agent i una veu pròpia** per reivindicar aquelles polítiques de discriminació positiva que ajudin a la igualtat d'oportunitats i al desenvolupament equilibrat de tot el país.

Objectiu estratègic 1.5. Aplicació de l'Agenda Rural i l'Agenda Urbana de Catalunya en aquells àmbits que afectin el Pirineu

L'estratègia del Pirineu ha d'estar alineada amb la línia estratègica de **l'Agenda Urbana i l'Agenda Rural de Catalunya**.

Aquestes agendes recolliran els grans reptes a tenir en compte i aquelles fortaleeses que com a país hem de potenciar, així que la concreció d'aquesta estratègia en actuacions s'haurà de fer en consonància amb el que acabin indicant les dues agendes.

Objectiu estratègic 1.6. Una legislació que empoderi i reforci la nostra singularitat

En els propers anys s'hauran de tramitar, negociar i aprovar un seguit de lleis que tenen una gran incidència sobre el territori i la governança d'aquest. Serà important la participació de tots els agents del Pirineu per tal de vetllar que els nous marcs normatius esdevinguin facilitadors i acceleradors dels reptes que hi ha en endavant i que s'apunten en aquest document.

- **Modificació de la Llei de muntanya**

Cal aprovar una nova Llei de muntanya que **atrengui capital humà, talent, tecnologia i activitat econòmica tot l'any**, que posi en valor els **recursos endògens** en un marc de **sostenibilitat i resiliència** i que ajusti les polítiques públiques i la seva governança a l'especificitat d'aquests territoris.

No hem d'oblidar que quan parlem de comarques, zones i municipis de muntanya estem parlant del 46% de la superfície de Catalunya i de tan sols el 4,5% de la població, la qual cosa vol dir que la meitat del nostre país l'ha de gestionar aquest 4,5% de catalanes i catalans, amb tot el que això suposa. Per tant, cal planificar una nova llei que tingui en compte aquestes especificitats, el **baix pes demogràfic, la dispersió i la petita dimensió** dels municipis, les **dificultats orogràfiques** i la **llunyania dels grans corredors d'activitat**, entre d'altres.

Cal una llei que tingui uns objectius estratègics, com ara reconèixer les especificitats dels territoris de muntanya, **atreure i fixar població** resident per tal de revertir el procés de despoblament, fomentar la **implantació i el desenvolupament d'empreses i projectes econòmics**, promoure una **nova governança**, evitar el **canvi climàtic** i revertir-ne els possibles efectes, i també preservar i **posar en valor els actius territorials** estratègics.

Però també uns objectius operatius, com ara la creació de l'**observatori de muntanya**, la creació de la figura del projecte o actuació estratègica i del procediment per detectar-los, prioritzar-los, aprovar-los i desplegar-los en un règim de corresponsabilitat entre departaments i territori, enfortir i ampliar l'IDAPA, en forma d'**agència de desenvolupament del Pirineu i els municipis de muntanya** al conjunt de les comarques i zones de muntanya, redefinir, enfortir i dotar d'un marc estable **els consells comarcals de muntanya**, crear instruments de **discriminació positiva** i també garantir un **finançament suficient**.

- **Llei de territori**

La Llei de territori haurà de configurar un marc normatiu integral, coherent i estable en matèria d'ordenació del territori, urbanisme, paisatge i urbanitzacions amb dèficit. Haurà de garantir la millora continuada de l'hàbitat urbà, el medi, la cohesió social i territorial, la sostenibilitat i la competitivitat.

La nova norma representarà una reforma ambiciosa dels objectius, dels procediments i dels instruments en matèria d'ordenació territorial amb l'objectiu de facilitar una gestió **adaptada a un territori divers i a unes circumstàncies canviants, situant la sostenibilitat ambiental, social i econòmica com a marc de la presa de decisions.**

- **Creació del codi de legislació local que reculli la singularitat dels municipis rurals**

Cal repensar el marc normatiu que regula el funcionament, les competències i el finançament dels ens locals de Catalunya. I malgrat que aquest és una necessitat global a escala de país la seva incidència en el Pirineu és molt gran.

El Pirineu és un **territori que custodia la gran part d'espais naturals del país i** que està format per una gran **pluralitat de municipis i nuclis** que comparteixen una greu situació històrica: la **manca de capacitat per dur a terme les competències** que tenen encomanades amb els recursos econòmics disponibles. I la **situació geogràfica, climàtica i poblacional** ho agreuja enfront d'altres territoris.

El debat ha de ser ambiciós i global i ha de preveure l'especificitat dels municipis del Pirineu, determinar discriminacions positives cap als municipis rurals i equilibrar les competències i funcions a desenvolupar amb el finançament per dur-ho a terme de manera ordinària. La resposta passarà indiscutiblement per **revisar les competències** i assignar-ne algunes a altres nivells administratius així com per **incrementar el finançament i les línies de suport econòmic.**

Pilar 2. Medi ambient i sostenibilitat

Objectiu estratègic 2.1. Territori pioner amb els objectius de desenvolupament sostenible

Les **polítiques ambientals i d'adaptació al canvi climàtic** han de formar part del conjunt d'estratègies de desenvolupament sostenible de tots els territoris, elaborades sota el paraigua dels **Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS)** de les Nacions Unides. Aquesta iniciativa representa un nou règim internacional de desenvolupament i abasta àmbits diversos, entre els quals destaquen els relacionats amb la gestió sostenible dels recursos naturals, el canvi climàtic, la producció i consum sostenibles i les infraestructures, entre d'altres.

El 25 de setembre de 2019 el Govern va aprovar el Pla que té com a principal objectiu assegurar l'assoliment al nostre país de l'Agenda 2030, mitjançant les polítiques públiques impulsades i gestionades per la Generalitat de Catalunya. L'Agenda 2030 és el nou full de ruta global per avançar vers el desenvolupament sostenible. Aprovada per les Nacions Unides el 2015, inclou 17 Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) a assolir el 2030. Els ODS cobreixen la dimensió social, econòmica i ambiental de la sostenibilitat i aborden cinc grans àmbits: planeta, persones, prosperitat, pau i aliances.

En aquest context de sostenibilitat transversal, al Pirineu cal continuar impulsant mesures orientades a la **protecció dels valors naturals i paisatgístics**, i minimitzar els efectes del canvi climàtic en el curt i mitjà termini. Cal que el territori esdevingui pioner en l'impuls d'una **economia verda i circular** que permeti el seu desenvolupament d'acord amb els objectius de desenvolupament sostenible.

Objectiu estratègic 2.2. Els recursos naturals com a valor territorial

La natura és cada vegada més **un actiu econòmic sostenible i creixent**. Al Pirineu es concentra una gran part dels espais naturals de Catalunya i, de fet, en l'imaginari col·lectiu del país, la muntanya representa l'espai natural per excel·lència. Paradoxalment, aquest grandíssim recurs no és viscut per una part de la societat pirinenca com un actiu, sinó com una càrrega i una limitació al desenvolupament d'activitats.

Aquesta percepció no s'ajusta a la realitat perquè la natura mou una part important de l'economia de muntanya i, d'altra banda, tampoc no és cert que hi hagi gaires alternatives que aportin valor i no generin deseconomies. Però també és cert que els **beneficis econòmics de la protecció de la natura** haurien de fer-se més explícits i cal que la conservació tingui també com un dels seus objectius bàsics generar negoci i ocupació. Si la protecció de la natura genera valor econòmic, la societat pirinenca serà la principal interessada a protegir aquest recurs.

La **gestió sostenible dels recursos naturals** és un model de gestió que vetlla per l'administració i l'ús dels recursos de manera que en mantinguin la biodiversitat, la productivitat,

la capacitat de regeneració, la vitalitat i el potencial per complir funcions ecològiques, econòmiques i socials rellevants, sense causar danys a altres ecosistemes.

Al territori del Pirineu, cal potenciar el respecte per la natura a la recerca d'un **benestar holístic, individual i col·lectiu**. En un entorn tan rellevant com és el Pirineu, és necessari fomentar hàbits saludables com un dels drets humans més fonamentals i l'assoliment d'una consciència col·lectiva que protegeixi el planeta, així com també impulsar la introducció de la perspectiva de gènere en les polítiques de sostenibilitat.

Concreció 1. Promoure l'accés i ús sostenible, inclusiu i equitatiu dels recursos naturals, i vetllar per la **conservació de la biodiversitat i els serveis ambientals**

Cal millorar les oportunitats econòmiques de la població local dels ecosistemes de muntanya mitjançant la **restauració dels processos ecològics** i les xarxes tròfiques i l'aprofitament de recursos naturals. Serà necessari realitzar actuacions per a la protecció i la monitorització de la fauna i la flora del Pirineu.

Concreció 2. Potenciar una indústria verda inspirada en la protecció de la natura

L'impuls a les empreses i a les iniciatives industrials que es fonamenten en **l'economia verda i circular** ha de ser un dels eixos fonamentals de l'agenda estratègica del Pirineu. Cal tendir cap al *residu zero* i dur a terme una **correcta gestió dels residus** amb l'impuls de noves infraestructures de tractament al territori.

Concreció 3. Conservar els valors naturals i rurals en la planificació urbanística i territorial

En la planificació urbanística i territorial és necessari incloure els **serveis ecosistèmics** a l'hora de qualificar el sòl i afavorir la diversitat del territori, tot mantenint la referència de la seva matriu biofísica. De manera específica cal dur a terme accions relatives al **cicle de l'aigua**, fonamentalment el manteniment i conservació de les lleres.

Objectiu estratègic 2.3. La gestió dels boscos i sòls agrícoles com a motor ambiental i econòmic

Com a conseqüència de l'abandonament de l'activitat agrícola i la disminució de l'aprofitament silvícola, la superfície forestal a Catalunya ha continuat augmentant en la darrera dècada fins a assolir actualment 2.052.618 hectàrees –el 64% de la superfície del país. D'aquesta superfície aproximadament 1.300.000 hectàrees corresponen a superfície arbrada i coberta per boscos –que representa el 40% de la superfície de Catalunya.

Tanmateix, hi ha un dèficit en la definició de criteris tècnics concertats entre l'Administració i la propietat forestal per **millorar la integració de la biodiversitat en la planificació** i fer compatible l'explotació forestal i la bioeconomia amb la conservació de la biodiversitat.

Al Pirineu es considera necessari avançar cap a **models forestals multifuncionals i sostenibles** que permetin compatibilitzar els aspectes productius amb altres aspectes igualment rellevants, com l'ús social i la prestació dels serveis ambientals.

La gestió dels ecosistemes forestals i agrícoles exigeix un **treball conjunt amb els actors privats**. L'expansió de la massa forestal per l'aforestació de conreus i l'abandonament de la gestió per manca de rendibilitat econòmica afavoreix la naturalització, però també provoca la pèrdua de pràctiques de gestió beneficioses per a la biodiversitat i per a l'adaptació d'aquests ecosistemes al canvi climàtic.

Als territoris pirinencs, que són els que tenen més superfície forestal de titularitat pública, cal trobar elements de **reequilibri territorial**, de fixació de població al territori i eines per al seu desenvolupament econòmic, en un context social canviant en què l'agricultura i la ramaderia han anat perdent força i interès i han estat substituïdes per altres activitats preferentment relacionades amb l'esport i/o el turisme. És necessari activar els processos de gestió dels boscos pirinencs, millorar-ne l'estat de conservació, disminuir el risc d'incendis i donar una sortida comercial a les restes vegetals.

Concreció 1. Dinamitzar i gestionar el sector forestal productiu (públic i privat) per garantir-ne la persistència

Cal promoure la **gestió activa dels terrenys forestals i agrícoles** del Pirineu, com una necessitat per potenciar les seves funcions socioeconòmiques i ambientals i fomentar la conservació de la biodiversitat. Conservar els valors ecològics i funcionals del bosc permet, entre altres aspectes, **gestionar preventivament els riscos naturals**.

També és necessari evitar l'abandonament i assegurar un ús continuat de les terres agràries en zones de muntanya, zones amb limitacions naturals i altres limitacions específiques.

Concreció 2. Impuls a l'agricultura ecològica

Cal fomentar l'**agricultura i la ramaderia ecològica** i impulsar-ne la producció entre agricultors/ores i ramaders/eres, donar-la a conèixer als consumidors i consumidoras i potenciar-ne la recerca.

Serà necessari establir vies i mecanismes per poder **comercialitzar les varietats locals** i promoure'n la comercialització.

Cal afegir aquí la importància de l'agricultura i la ramaderia en la qüestió del **relleu generacional**, i aquest és un àmbit fonamental per a la gestió del paisatge, en definitiva, del territori. L'Escola de Pastors és una iniciativa important en aquest àmbit.

Concreció 3. La gestió de la biomassa forestal i agrícola

Fomentar el mercat de la biomassa forestal i agrícola de proximitat al Pirineu permetrà la creació de llocs de treball (empreses productores d'estella, distribuïdores, instal·ladores i de manteniment dels equips calefactors...).

Objectiu estratègic 2.4. Els parcs naturals com a porta d'entrada al Pirineu

Els **parcs naturals** del Pirineu són elements clau per a la **vertebració del territori** i, juntament amb les **estacions de muntanya**, són la principal porta d'entrada dels visitants a les comarques pirinenques.

Cal reforçar la **simbiosi** entre aquests dos elements, per tal que es continuïn promovent accions conjuntes en l'organització i difusió d'activitats esportives i a l'aire lliure, per potenciar el respecte per la natura i el coneixement del medi natural, la fauna, la flora, la geologia i el patrimoni cultural local.

Caldrà potenciar el paper que tenen els parcs naturals i el parc nacional. Aquests espais han de jugar un paper molt important en l'àmbit de la naturbanització i que explica els processos d'urbanització en relació amb l'existència d'espais naturals protegits, com a indicador del valor ambiental i paisatgístic d'un indret. La presència d'aquests espais es considera com el principal factor d'atracció de nous residents cap a àrees rurals, entre altres raons, per la millora de la qualitat de vida que suposa aquest nou entorn residencial. Així mateix, des dels parcs pirinencs s'està treballant en la redacció de la CETS, que ha de contribuir i marcar les línies del desenvolupament d'un model de turisme sostenible.

És rellevant **fomentar els vincles entre turisme cultural, esportiu i natural** que relacionin espais naturals, estacions de muntanya, monuments, jaciments arqueològics i paleontològics i paisatges culturals per incidir en la desestacionalització i la diversificació de les destinacions turístiques.

Concreció 1. Compatibilitzar la protecció dels sistemes naturals amb el seu ús social i amb el desenvolupament d'activitats econòmiques sostenibles

Cal **potenciar els usos tradicionals als espais protegits** i garantir el manteniment dels valors naturals i culturals que en van motivar la protecció.

També serà necessari reorientar part de la gestió del parcs naturals ubicats al Pirineu cap al **desenvolupament d'activitats** al seu entorn (produccions locals, atracció de turisme internacional, camps de treball i formació...).

Objectiu estratègic 2.5. Territori pioner en eficiència energètica i en l'ús de fonts d'energia renovables

L'energia té una estreta relació amb les **quatre dimensions de la sostenibilitat** (econòmica, social, d'equilibri territorial i ambiental). La seguretat del subministrament energètic i el preu de l'energia són, sens dubte, **factors crucials per al desenvolupament econòmic**. D'altra banda, és evident que moltes de les formes de producció i consum d'energia poden reduir la sostenibilitat ambiental, especialment en un territori tan sensible com és el Pirineu.

En els pròxims anys, cal equilibrar diferents objectius com: garantir la seguretat i la qualitat del subministrament energètic; **establir un model energètic competitiu** econòmicament i amb menys dependència exterior; respectar el medi ambient, amb un pes més gran de les energies renovables; reduir el consum dels combustibles fòssils, i millorar l'eficiència en la utilització de l'energia, per arribar a un model català i pirinenc de generació i consum d'energia que sigui sostenible i que contribueixi a l'objectiu europeu de descarbonització de l'economia.

Concreció 1. Donar suport a l'**eficiència energètica**, la gestió intel·ligent de l'energia i l'ús d'energies renovables en les infraestructures públiques, inclosos edificis públics i habitatges

Un dels principals objectius a assolir és que els nous edificis es dissenyin seguint criteris de **consum energètic pràcticament nul** (*Nearly Zero Energy Buildings* - NZEB) i incorporin instal·lacions d'alta eficiència energètica i generació d'origen renovable.

També cal **afavorir la implantació d'instal·lacions d'autoconsum elèctric** amb aprofitament d'energies renovables, principalment energia solar fotovoltaica. El desenvolupament de **comunitats locals d'energia** permetrà la participació d'actors del territori en la producció i distribució energètica.

Concreció 2. Millorar l'eficiència de les xarxes

Intensificar la vigilància i control de les xarxes de transport i distribució d'energia elèctrica, que permeti augmentar-ne l'eficiència i maximitzar la producció distribuïda d'energia elèctrica d'origen renovable. Per fer-ho serà necessari impulsar les noves tecnologies TIC (*blockchain*, etc.) com a eines facilitadores de la **transició energètica**.

Objectiu estratègic 2.6. Mobilitat descarbonitzada

El Pirineu és un entorn fràgil i complex. Cal una visió transversal sobre les comarques pirinenques per impulsar-hi una **mobilitat i una accessibilitat intel·ligent d'emissions zero**. No és només un repte tecnològic, sinó també cultural i de model de sostenibilitat econòmica.

La **mobilitat sostenible** permet el desplaçament de persones i mercaderies de manera eficient, socialment responsable i sense perjudicar el medi ambient. Els objectius principals en la gestió de la mobilitat al Pirineu són: **optimitzar les infraestructures de transport existents**; potenciar al màxim l'ús del **transport col·lectiu** com a forma de desplaçament (en especial el ferrocarril, però també el transport col·lectiu per carretera), i **promoure l'ús de vehicles elèctrics** (VE) i híbrids en els desplaçaments per carretera (dotant el territori d'infraestructures de recàrrega per als vehicles elèctrics).

En paral·lel, cal afavorir la mobilitat amb sistemes no motoritzats (a peu, en bicicleta, etc., a l'escala adequada), i desenvolupar i promoure les **vies verdes dins el marc de l'estratègia catalana de la bicicleta**.

Per la seva ubicació geogràfica, cal també **fomentar la cooperació transfronterera** en l'àmbit de la mobilitat sostenible, en el marc de les xarxes i dels programes i iniciatives de cooperació regional i internacional. A tall d'exemple, és necessari continuar desenvolupant el **programa europeu Last Mile**, per tal d'aconseguir solucions innovadores i flexibles que permetin als visitants de zones rurals i turístiques del Pirineu fer el darrer tram del recorregut seguint criteris de mobilitat sostenible.

Objectiu estratègic 2.7. Destinació turística sostenible

L'ecoturisme, turisme sostenible o turisme ecològic és viatjar a llocs naturals i cultures tradicionals amb la intenció d'observar, escoltar, conèixer i aprendre, minimitzant els impactes negatius. És un **turisme responsable** i ètic que contribueix al benestar de la comunitat local i afavoreix la justícia social i el seu desenvolupament econòmic. És també una eina de conservació de l'entorn.

El turisme sostenible s'ha d'adaptar a les necessitats i costums dels autòctons. El turista responsable fa un ús conscient dels recursos i consumeix els productes locals de petites botigues. El turisme sostenible respecta les cultures, les tradicions, els seus patrimonis i s'interessa per com vivien els avantpassats.

Al Pirineu, cal fomentar la compatibilitat de les activitats turístiques, esportives i de lleure a l'aire lliure amb la conservació de la natura i el desenvolupament socioeconòmic. Cal posicionar les comarques pirinenques com a **referent europeu en turisme sostenible**, i incorporar-hi valors afegits com la gestió del residu zero o les experiències immersives de turistes compromesos.

Concreció 1. Crear una **oferta turística integral i d'excel·lència** al Pirineu en les quatre àrees elementals: la natura, la cultura, la salut i l'esport

Cal implementar un **model turístic sostenible i competitiu** mitjançant l'elaboració i adopció d'un pla territorial sectorial de turisme al Pirineu. L'objectiu ha de ser captar més i millor turisme i donar suport a la promoció, comercialització i diversificació dels productes turístics que s'originen al Pirineu. També cal atreure la demanda creixent de **turisme de natura**, tant nacional com internacional, amb una estratègia integral de comunicació, promoció i comercialització.

Concreció 2. Generar sinergies entre el sector primari i el sector serveis (gastronomia, restauració, turisme...) per a la gestió del territori i el paisatge pirinencs

És necessari **incorporar criteris d'alimentació saludable, ecològica i de proximitat** en els serveis de restauració vinculats al turisme.

També cal seguir fomentant el **moviment Slow Food i el distintiu km0 al Pirineu**, per tal d'aconseguir la valorització del producte local, dels seus mètodes de producció i la protecció de la tradició gastronòmica.

Tot això passa per la **sensibilització dels emprenedors locals** per tal que creïn productes (turístics, agroalimentaris...) que aprofitin i posin en valor l'entorn i el patrimoni naturals. Caldrà impulsar la **incorporació de criteris ambientals en el marxandatge pirinenc** (de comerç just, amb ecoetiqueta, sense *blísters* ni embalatges superflus, etc.).

En resum, l'estratègia passa per continuar promovent la creació i promoció d'un **producte turístic singular**, associat als valors de cada destinació, i diversificar l'oferta turística (desestacionalitzada, desconcentrada, diversificada i que generi més despesa).

Pilar 3. Desenvolupament econòmic i innovació

Objectiu estratègic 3.1. El Pirineu al món

Indiscutiblement caldrà repensar el model de desenvolupament del territori i no només per corregir aquells impactes negatius generats en els darrers anys sinó per la simple necessitat **d'actualització i modernització constant**.

Tal com s'ha exposat anteriorment, els models territorials que es projecten per al futur han de basar-se en els **Objectius de Desenvolupament Sostenible**, que inclouen el respecte absolut pel medi ambient, amb el propòsit de reduir l'impacte del canvi climàtic en cada una de les accions que es vulguin dur a terme.

Aquest canvi de paradigma respecte a etapes anteriors que es basaven en la quantitat i no en la qualitat, en els models *low cost* i en l'ús infinit dels recursos naturals s'haurà de capgirar en l'estratègia del Pirineu. Això obligarà a treballar a fons la marca Pirineu amb aquest nou marc mental, treure partit a tots els potencials i les especialitzacions del territori i avaluar en cada cas la seva relació i afectació amb cada un dels Objectius de Desenvolupament Sostenible.

Objectiu estratègic 3.2. La cultura com a font de transmissió de valors, història i autenticitat

El Pirineu és un territori **ric des del punt de vista cultural**. Té un important patrimoni que ha de preservar i difondre en tant que fonaments del que és avui aquest territori. La cultura aporta valor afegit en si mateixa atès que permet explicar d'on venim per entendre el camí que es vol emprendre.

En l'àmbit patrimonial destaca l'important **llegat romànic** exemplificat amb la Vall de Boí o la catedral de la Seu d'Urgell, així com el bon estat de conservació d'alguns dels conjunts arqueològics medievals que alberga el territori i que esdevenen **un museu al mig de la natura**.

La cultura popular també està molt arrelada i il·lustra molt bé la manera de fer i de ser de la gent del Pirineu. La festa del foc vinculada a les dates de Sant Joan i a la celebració de l'arribada del solstici d'estiu se celebra a molts municipis i ha estat declarada Patrimoni Immaterial de la UNESCO des de l'any 2015.

La cultura al Pirineu és tradició, la qual cosa ajuda a mantenir intacte el caràcter i la genuïnitat d'aquest territori i la seva gent. Particularment, cal posar en valor el paper i la contribució de les dones en aquest procés de transmissió i revalorització de la cultura i les tradicions del Pirineu. Entendre que la cultura aporta valor afegit i pot ser un dels **pilars de transformació de qualitat** a què aspira el Pirineu significa situar-la al capdavant de les potencialitats i els reptes als quals s'ha de fer front.

Un altre dels eixos clau de la identitat territorial és la promoció de la literatura pirinenca o **llibre de proximitat**, la qual aposta per disposar de segell propi i executa un pla d'accions anual de promoció. Altrament també podríem afegir en aquest apartat altres disciplines com són la música i les danses tradicionals.

També caldrà treballar per la millora i **modernització dels equipaments museístics** del Pirineu i potenciar l'operativitat de la Xarxa d'equipaments patrimonials de l'Alt Pirineu i l'Aran per adaptar l'oferta a les demandes dels visitants i a les noves tendències del sector, amb la introducció de millores tecnològiques des del punt de vista audiovisual i d'experiència museística. Caldrà obrir-se a mercats internacionals que tenen un interès potencial i conegut en alguns dels àmbits, com per exemple el romànic, amb l'objectiu d'atreure visitants amb un elevat valor afegit des del punt de vista cultural i econòmic, que atrets per aquest contingut puguin acabar gaudint d'una experiència global també en l'àmbit paisatgístic, natural i gastronòmic.

Caldrà treballar en la idea del **Museu Virtual del Pirineu** amb l'objectiu de convertir-lo en la finestra de promoció i difusió oberta a Catalunya i al món. Aquesta idea de virtualitzar i unificar el llegat cultural del Pirineu ha de ser innovadora i una important via per donar a conèixer el territori i tot el seu potencial al món.

Objectiu estratègic 3.3. Regió intel·ligent

El terme ciutat intel·ligent sovint sona a impersonal i llunyà però la realitat és que defineix una tendència que ha vingut per quedar-se. En aquest mateix sentit el Pirineu ha d'aspirar a **esdevenir un territori intel·ligent o *smart rural***, és a dir, un territori on l'aplicació de les tecnologies ajudi a millorar el benestar de les persones, l'eficiència en la prestació dels serveis i les oportunitats de creixement sostenible.

La intel·ligència artificial ha de facilitar i millorar la qualitat de vida de la gent del Pirineu i evitar desplaçaments innecessaris, millorar la seguretat i la planificació de la mobilitat, garantir serveis de qualitat, millorar l'eficiència de la gestió dels recursos naturals i paisatgístics i aportar informació anticipada d'aquells riscos que puguin generar adversitats al territori.

El concepte de ciutat intel·ligent és plenament aplicable a les regions i el Pirineu ha d'aspirar a ser capdavanter i pioner en aquest aspecte ja que el control dels accessos als parcs naturals, la conservació de la biodiversitat i especialment de la fauna, la seguretat en la mobilitat, control i seguiment de les activitats i dels fenòmens naturals o el funcionament eficient de les estacions de muntanya són només alguns dels exemples que ens permeten imaginar les possibilitats que ens brinda aquest camí. La declaració de Barcelona com a Mobile World Capital podria fer factible convertir el Pirineu en un laboratori avançat de les telecomunicacions i les TIC, per tal de fer-lo també un territori energèticament eficient.

Objectiu estratègic 3.4. Cap a una economia 4.0. Indústria i tecnologia

Històricament l'economia del Pirineu s'ha vist molt lligada al **sector primari** per la potencialitat que tenen **l'agricultura i la ramaderia** en aquest territori, així com al sector terciari, i són les activitats relacionades amb l'esport de muntanya i el turisme els sectors que han anat guanyant més pes en les darreres dècades.

La incorporació de les **tecnologies** i, per tant, d'una **nova cultura productiva** ha de permetre posar en qüestió aquest patró anteriorment definit i entendre que **l'economia 4.0** aportarà un seguit d'oportunitats que ens permetran avançar cap als objectius de desenvolupament sostenible.

Per primera vegada a la història recent la **creació d'ocupació es pot fer deslligant físicament el lloc on està situada l'empresa** i en conseqüència on viuen els treballadors/ores. I aquesta realitat és molt important per al Pirineu en el seu doble sentit: per tenir una empresa no caldrà disposar de grans terrenys industrials on instal·lar el negoci de manera que el Pirineu pot ser la seu social de moltes noves empreses que treballin globalment i, en segon terme, es podrà viure i arrelar al Pirineu treballant per a una empresa situada a qualsevol indret del planeta.

Això significa que l'economia deixa de tenir les fàbriques com a centre principal de producció i una empresa que presta serveis globals pot ser acollida al municipi més petit del Pirineu. Perquè aquest model econòmic sigui possible cal disposar de **connexions segures i d'alta capacitat que garanteixin els vincles digitals amb qualsevol part del planeta**. Disposar d'aquesta infraestructura és necessari però no suficient per desenvolupar aquesta economia 4.0. El que és evident és que amb la mirada posada a la meitat del segle XXI aquesta economia d'alt valor afegit que emergeix del **4.0 serà l'oportunitat més important per garantir l'arrelament i l'ocupació de qualitat**.

Objectiu estratègic 3.5. La formació com a motor d'atracció, innovació i creativitat

Un territori que pretén estar situat en el mapa necessita una aposta clara per la **innovació i la formació**. Només des de la innovació es poden superar els paradigmes clàssics i fer així un salt qualitatiu en el desenvolupament d'un territori i de la seva gent.

D'altra banda, la innovació requereix una pluralitat de factors i està intricadament relacionada amb la **recerca, l'acció universitària, els centres de recerca i la formació professional**.

Cal identificar les potencialitats del territori amb l'objectiu de traduir-les en una oferta formativa que generi coneixement i innovació i, indirectament, dinamisme econòmic i social per a la ubicació d'estudiants i professorat en el mateix territori.

En aquest sentit, el Pirineu hauria d'aspirar a tenir **formació superior en temes ambientals i de biodiversitat** ja que el seu entorn és ric i amb un elevat potencial en la matèria. Tindria tot

el sentit del món que certs estudis que desenvolupen algunes de les principals universitats catalanes ofereixin part dels **estudis *in situ* a l'aula oberta que ofereix el Pirineu**.

Un altre àmbit en què caldrà especialitzar-se des del punt de vista formatiu, pel potencial que té el territori, és la **formació en l'àmbit de l'esport i el de la medicina especialitzada** que se'n deriva. Caldria replicar el concepte del Centre d'Alt Rendiment per als esportistes d'elit dels esports de muntanya així com la implementació d'unitats d'estudi i especialització de les disciplines mèdiques relacionades amb la pràctica esportiva amb l'objectiu que el Pirineu esdevingui un referent en aquesta matèria.

Altres àmbits on caldria desenvolupar **oferta formativa pel potencial** que pot oferir el Pirineu és **l'esportiu** en el sentit ampli del terme i en l'àmbit **cultural i gastronòmic**.

Cal fer especial menció al **paper de la formació professional en relació amb els àmbits formatius directament relacionats amb les potencialitats del Pirineu**. En aquest sentit, la formació professional en els darrers anys ha esdevingut una de les millors vies d'inserció laboral atès que cada cop més el teixit productiu requereix perfils professionals tècnics. Part del seu atractiu també resideix amb la vinculació directa amb l'empresa i en la seva constant actualització. A més en el cas del Pirineu pot permetre aprofitar les pròpies característiques del territori per generar més ocupació i generació i atracció de talent.

Objectiu estratègic 3.6. Segell de qualitat per als productes elaborats al Pirineu. Sector agroalimentari i indústria de la fusta

La **producció agroalimentària** és una peça clau de l'economia del Pirineu i una de les que millor defineix la seva identitat vinculada a la pagesia de muntanya. Les iniciatives productives aporten valor afegit a l'activitat **ramadera, agrícola o vitivinícola** i permeten el manteniment de l'equilibri ambiental i el reforçament de la nostra **cultura gastronòmica**.

Moltes d'aquestes produccions, a més, es troben ubicades en els pobles més petits de les nostres valls i són essencials per mantenir-los vius i actius. Per això és important donar suport als projectes productius i també a les iniciatives públiques que els impulsen, i intentar millorar, en qualsevol dels punts de la cadena de valor, **l'accés als productes locals** i enfortir aquest sector econòmic d'arrel local que és imprescindible per fer de la muntanya un **territori productiu i creatiu**.

Cal incidir a generar un **espai de treball col·laboratiu** que faciliti **l'intercanvi de coneixements, experiències i metodologies** i que faci més efectiva la incidència de les accions i projectes impulsats des de cada àrea.

En aquest sentit, cal posar en valor el **producte de proximitat i facilitar-ne la distribució a escala local, regional i global**. Aquest suport a la cadena de valor del producte local podria impulsar-se mitjançant la creació d'un centre logístic del Pirineu de productes de proximitat que a més de les seves funcions esdevingui un motor de promoció, màrqueting i distribució.

També suposaria millorar el posicionament de les empreses locals **la generació d'aliances que incideixin en la cadena de valor**: producció, comercialització, distribució, comunicació; incentivar la cultura de la cooperació a partir d'un treball col·laboratiu per consensuar i impulsar les accions i incidir en la creació i consolidació d'iniciatives de producció i transformació agroalimentària, amb una especial atenció a les impulsades per dones i altres col·lectius en risc d'exclusió social.

Apostar per **generar un relat comú i compartit entorn al territori, les produccions agroalimentàries i l'economia local**, millorar el posicionament territorial envers les produccions agroalimentàries locals i promoure la sensibilització dins el territori i fora d'aquest envers les produccions locals i el consum de proximitat, per incidir en el consumidor final, les empreses de sectors vinculats a les produccions locals, les empreses del mateix sector i possibles impulsors d'iniciatives emprenedores.

Una altra línia de treball és l'**Observatori del producte agroalimentari local del Pirineu**. El treball de l'Observatori permetrà generar coneixement qualitatiu del sector i per al sector, generar un relat informat, posicionar-nos com a territori agroalimentari i incentivar la cultura de la cooperació a partir d'un treball col·laboratiu per obtenir les dades i la informació de base de l'Observatori.

Objectiu estratègic 3.7. Internacionalització de les polítiques de muntanya

Hi ha una raó natural per la qual existeix una relació de veïnatge des de fa segles, tant pel que fa al Principat d'Andorra, per exemple, amb l'Alt Urgell, o la Catalunya Nord amb la Cerdanya, o l'Aran amb Occitània, entre d'altres. Són relacions personals, empresarials, de compartició d'equipaments transfronterers..., que fan que més enllà d'una divisió administrativa s'hagi de considerar una àrea econòmica i funcional transnacional.

Algunes formes de relació actualment vigents són per exemple la **Comunitat de Treball dels Pirineus**. Des de la seva creació el 1983, la CTP s'ha basat en la cooperació transfronterera entre els seus integrants. El 2005, la CTP es va convertir en consorci i va ser designada autoritat de gestió del Programa operatiu de cooperació territorial Espanya-França-Andorra (POCTEFA).

La CTP volia respondre a reptes de desenvolupament dels territoris pirinencs més enllà del POCTEFA. D'aquí va sorgir l'**Estratègia Pirinenca**, que pretén convertir la CTP en el referent de cohesió econòmica, social i territorial del Pirineu, així com en la defensora dels interessos pirinencs davant de les institucions de la Unió Europea i en sintonia amb la política de cohesió europea.

L'Estratègia Pirinenca s'organitza en eixos temàtics i estableix una sèrie d'objectius operatius, com ara desenvolupar l'Observatori Pirinenc de Canvi Climàtic (OPCC), crear la Unitat de Desenvolupament i Dinamització (OD2), crear un grup de treball d'infraestructures, transport i comunicacions i constituir la CTP com a *lobby* dels interessos pirinencs.

La CTP està formada per les regions franceses de Nova Aquitània i Occitània, les comunitats autònomes de Catalunya, Aragó, Navarra i Euskadi i el Principat d'Andorra. Aglutina una població total de 23,5 M d'habitants, en una superfície de 254.776 km², 656 km de frontera i 2.062 km de costa. Amb aquestes dades és imprescindible que la Direcció General de Polítiques de Muntanya i del Litoral formi part de l'oficina tècnica de la Generalitat de Catalunya en l'àmbit de la CTP.

Altres formes de relació es troben en el marc de diferents entitats de caire associatiu com ara l'**associació Euromontana** (European Association of Mountain Areas) o la mateixa **xarxa NEMOR** (Network for European Mountain Research).

Des de la seva fundació el 1996, **Euromontana** ha estat activa en diversos temes de treball identificats com una prioritat per al desenvolupament sostenible de les muntanyes. Ha organitzat diversos esdeveniments cada any, en particular la Conferència Europea de Muntanya cada dos anys des de 1998, i ha participat en diversos projectes europeus. Ha consolidat els seus vincles internacionals a través de diverses operacions de cooperació internacional, especialment en el marc de l'Organització de les Nacions Unides per a l'Alimentació i l'Agricultura (FAO).

Euromontana ha fet així una contribució significativa a intensificar la cooperació entre les comunitats de muntanya i sensibilitzar els responsables polítics i el públic en general sobre les oportunitats que el desenvolupament de les zones de muntanya representa per a la societat europea. Euromontana reuneix actualment al voltant de 75 organitzacions membres en uns 20 països europeus.

El CREAF coordina la xarxa que inclou més de 50 entitats europees. Els integrants de **NEMOR** han elaborat un document perquè la Comissió Europea reconegui les muntanyes com un espai únic per testar els efectes del canvi climàtic, lluitar contra el despoblament i impulsar nous projectes d'economia circular. NEMOR es compromet a fer una recerca inclusiva, que tingui en compte totes les persones que viuen i treballen a les muntanyes. D'una banda, posarà una atenció especial en les innovacions tecnològiques aplicables en aquest entorn, on moltes persones no tenen un accés ràpid al servei de salut (diagnòstic precoç amb sensors, telemedicina, i tecnologia eHealth) i on l'accés a les ofertes educatives també és molt inferior i més inaccessible per a la gent local.

Finalment, els investigadors de NEMOR estan convençuts que les muntanyes són un marc ideal on desenvolupar nous models socials, més cooperatius i circulars, i on impulsar estratègies adaptatives per contrarestar l'abandonament de la terra i la despoblació.

Per finalitzar, tampoc podem deixar de mencionar els recursos econòmics d'accions i d'inversions mitjançant projectes transfronterers com ara AVENIR, LIFE, POCTEFA, GREEN-2, etc.

Tot aquest entrellat de col·laboració transfronterera ens identifica la necessitat de continuar apostant i potenciant aquesta via de treball per tal de sumar sinergies i esforços i **treballar amb**

una visió conjunta de Pirineu més enllà de les divisions artificials de les **fronteres** perquè els reptes i les necessitats són compartides i, per tant, les respostes han de ser conjuntes.

Objectiu estratègic 3.8. Els parcs naturals i les estacions de muntanya 365

El juliol de 2020 es va presentar el **Llibre blanc de les estacions de muntanya** a Catalunya, elaborat per la Taula estratègica de les estacions de muntanya, un organisme de cooperació estable creat pel Govern entre agents públics i privats del sector, amb la participació de departaments de la Generalitat, consells comarcals i ens locals implicats, associacions empresarials i estacions de muntanya privades i públiques.

Les 16 estacions d'esquí alpí, nòrdic i activitats de muntanya catalanes, una realitat sòlida i ben estesa al Pirineu, generen un conjunt d'impactes molt significatius tant per al territori que les acull com per al conjunt del país.

En aquest àmbit, doncs, el treball estratègic està fet i consensuat, cosa que evidencia la importància d'aquest àmbit en el desenvolupament global del Pirineu.

Caldrà **reactivar i diversificar l'activitat** de les estacions d'esquí alpí i nòrdic amb inversions innovadores i sostenibles que millorin l'eficiència energètica i la renovació d'equipaments obsolets, que aprofitin les potencialitats i singularitats de les comarques de muntanya, amb el respecte als seus valors naturals i la protecció de l'entorn, i que generin ocupació per fixar la seva població i contribuir a la connexió i l'equilibri territorial del conjunt del país.

Les estacions de muntanya són una **font d'oportunitats durant les quatre estacions de l'any** a desenvolupar en el marc dels **17 Objectius de Desenvolupament Sostenible i l'Agenda 2030** a escala global, com també per contribuir a l'Agenda Verda post COVID-19, que aborda la **reactivació econòmica** amb inversions i suport a les empreses, per afrontar la **descarbonització de la mobilitat**, la **transició energètica**, l'**economia circular** i la **digitalització**.

Objectiu estratègic 3.9. L'esport com a generador de valors i oportunitats

Caldrà entendre com una **oportunitat l'augment de la pràctica esportiva** fruit de la percepció i assimilació per la majoria de la societat, amb independència de l'edat, el gènere i la procedència, que l'activitat física i l'esport són un element cabdal per a la **vida saludable**.

La muntanya, i per tant el Pirineu, esdevindrà un lloc preferent per a la pràctica esportiva perquè concentra **aire pur, un medi natural inigualable**, opcions de dificultats adaptades a tots els nivells, **diversitat d'oferta esportiva durant tot l'any** i, a més, una **oferta cultural i gastronòmica** que potencien encara més la destinació. El Pirineu té tots els ingredients per veure's beneficiat per aquest canvi social i s'ha d'entendre com una oportunitat i ser molt conscients dels impactes negatius que cal identificar i corregir per **evitar les massificacions i les alteracions al medi natural i de la qualitat de vida**.

Pilar 4. Mobilitat i connectivitat

Objectiu estratègic 4.1. Les infraestructures físiques del segle XXI. Seguretat, comoditat i mobilitat

Concreció 1. Modernització de la xarxa ferroviària existent i millora del servei amb el traspàs de rodalies a la Generalitat de Catalunya

Les **emissions zero i l'aposta pel compliment dels Objectius de Desenvolupament Sostenible** ens han de portar a potenciar el transport ferroviari en tant que aposta pública que permeti reduir la petjada de carboni en tots els nostres moviments.

L'orografia i les distàncies entre valls del Pirineu no faciliten la universalització d'aquest mitjà de transport i, per tant, el que cal veure és si en algun dels serveis existents es pot allargar el traçat o bé millorar-ne la infraestructura per fer-lo més competent i reduir els temps actuals del desplaçament.

Aquesta és la realitat de l'actual **R3**, que uneix Barcelona amb el Ripollès i la Cerdanya i que necessita inversions per part de l'Estat per millorar-ne la seguretat, la mobilitat i la freqüència.

Un altre aspecte on incidir més enllà de la mateixa infraestructura és en la qualitat de la prestació del servei, que es tradueix en horaris de freqüència, comoditat dels combois, connexions amb altres mitjans de transport o bé la seguretat del mateix usuari a l'interior dels trens. Per millorar en aquest aspecte és essencial que la Generalitat de Catalunya assumeixi les competències a través d'un traspàs que garanteixi una millora substancial en el servei que es presta en aquesta i altres vies que són claus per a la vertebració del territori.

Concreció 2. Millora de les **infraestructures existents** en benefici de la seguretat i la mobilitat

Perquè un territori pugui desenvolupar tot el seu potencial cal que estigui ben connectat i per això és tant important disposar de les infraestructures necessàries per comunicar les valls del Pirineu entre si i per unir-les a la resta del territori.

Cal tenir present que la tipologia de carreteres ha d'estar adaptada a les necessitats i realitats del territori sense tendir tampoc a sobredimensionar-les ja que aquest fet podria tenir una gran impacte a l'entorn natural sense que el retorn ho compensi.

Les infraestructures viàries que s'han de construir al Pirineu en els propers anys han d'anar encaminades a garantir la seguretat de totes les vies, la comoditat en la conducció i la reducció del temps de desplaçament, així com la millora de la comunicació entre diferents punts del mateix Pirineu i, especialment, amb la seva part transfronterera, amb el benentès que **Occitània** ha de ser també un element a tenir en compte en l'estratègia global del Pirineu.

Objectiu estratègic 4.2. Infraestructures digitals: la fibra com a finestra d'obertura al món

La fibra òptica ha esdevingut un servei bàsic necessari i imprescindible per a les societats del segle XXI, igual que ho va ser l'electricitat en el segle passat. Com ja s'ha anat veient al llarg de la identificació dels principals objectius estratègics que recull aquest document, la infraestructura digital és bàsica i imprescindible per garantir el desenvolupament de qualsevol territori.

La Generalitat de Catalunya, de manera coordinada amb altres administracions, ha desenvolupat un model propi en aquesta matèria que, lluny de deixar el desplegament de la fibra en mans del mercat i, per tant, amb l'acceptació de desigualtats territorials en funció dels volums de la demanda, ha apostat per l'actuació directa de l'Administració per garantir que aquesta tecnologia arribi als nuclis habitats del país.

El repte no és senzill degut al gran nombre de municipis, nuclis i masies habitades que té el país i a això, a més, cal afegir les dificultats orogràfiques i climàtiques pròpies del Pirineu, però l'aposta és clara i la fibra ja és una realitat a molt pobles. **De fet el compromís del Govern és arribar a tots els municipis del país per tal que les operadores locals, amb poca inversió, puguin desplegar la infraestructura de l'última milla i garantir així el servei.**

El desplegament de la fibra no és un objectiu per si mateix sinó un **instrument per garantir que no es perd una nova oportunitat de situar el territori al mapa** i de garantir el desenvolupament social i econòmic en els nous paradigmes del segle XXI.

La fibra, a més, és la base per a tecnologies que s'implementaran en els propers anys i que esdevindran capdavanteres i pioneres per a l'economia. Un exemple d'aquesta realitat és el **5G** i totes les aplicacions que se'n deriven des del punt de vista **de l'alta capacitat**, el desenvolupament de la **internet de les coses, el Big Data o bé la intel·ligència artificial**.

En l'àmbit del **5G**, per exemple, ja hi ha l'àrea pròpia de l'Alt Pirineu i en breu es posarà en marxa la de l'Aran. Aquestes àrees a dia d'avui pretenen ser un laboratori amb l'objectiu de facilitar l'anàlisi dels reptes i necessitats de sectors com l'agricultura, la ramaderia i les petites produccions de muntanya, la cultura, el turisme i els esports en el medi natural o l'economia circular i la transició ecològica, per tal de contribuir a implementar nous productes i serveis, basats en aquesta tecnologia. En aquest sentit, també és un compromís del Govern erradicar la bretxa digital en el coneixement i l'ús de les tecnologies, tant per raó de gènere com per altres característiques socioeconòmiques.

Més enllà de l'àmbit digital, que és el que permetrà la innovació més gran des del punt de vista social i econòmic, cal fer una menció especial de la **cobertura mòbil**, que ha esdevingut en els nostres temps un servei bàsic inqüestionable. El mapa de radiofreqüència de la cobertura de telefonia mòbil que es defineix a escala estatal presenta grans zones fosques al Pirineu. Aquesta manca de cobertura a la pràctica és un problema per desenvolupar tasques diàries tan

bàsiques com comunicar-se davant de qualsevol necessitat. Resoldre aquesta situació de difícil comprensió l'any 2022 ha de ser un objectiu prioritari ja que molts dels conceptes aquí desenvolupats com l'arrelament, la garantia dels serveis bàsics de qualitat, la gestió de les emergències o el desenvolupament econòmic passen per disposar de cobertura mòbil a tot el territori, amb independència de l'orografia o el mercat potencial de clients que hi poden tenir les companyies.

Objectiu estratègic 4.3. Transport públic connectat i integrat

El transport públic ha de ser l'aposta principal de les polítiques de mobilitat dels propers anys a tot el país i, evidentment, també al Pirineu. Cal desenvolupar els corresponents **plans directors de mobilitat** que ajudin a conèixer tots aquells elements a tenir en compte de cara a conèixer, millorar i ampliar l'oferta de transport públic.

La **integració tarifària** com a política de discriminació positiva cap aquells territoris que necessiten desplaçaments més llargs i també més cars ha de ser un element a tenir en compte i a aplicar en els propers anys. Accions d'aquestes característiques són elements motivadors per **fomentar l'ús del transport públic i reduir així també emissions** en territoris on el vehicle privat és el principal mitjà de transport.

Les singularitats d'aquest territori comporten que les solucions a adoptar hagin de ser diferents i adequades a la realitat i és per això que la tipologia de transport que s'ha de potenciar i generalitzar és el conegut com a **transport a la demanda** local. Aquest tipus de transport es caracteritza per adaptar-se a les necessitats de les persones usuàries enfront de la tipologia clàssica de transport circular amb uns horaris concrets que obliguen a desplaçar vehicles amb independència de si hi ha usuaris o no. Perquè el transport a la demanda sigui un èxit requereix un coneixement exacte dels patrons de mobilitat de la població que incloguin centres de serveis bàsics, horaris concrets de certes activitats, dies en què hi ha esdeveniments com mercats o serveis especialitzats, etc., i un **desenvolupament tecnològic** que permeti a les persones usuàries reservar i disposar del servei necessari dins del marc ampli de servei ofert.

Caldrà estudiar també com avança **el fenomen del transport sense conductor** a través de la intel·ligència artificial ja que aquest nou paradigma pot ajudar a accelerar i a potenciar el transport a la demanda en zones com el Pirineu, amb poca densitat de població i grans distàncies entre centres urbans.

En el camp de la mobilitat lenta, caldrà prendre com a model la **Taula de camins de l'Alt Pirineu i Aran**, que genera discurs i actua com a grup de pressió per tal que els camins es reconeguin com una infraestructura clau del Pirineu amb valors patrimonials, identitaris i utilitaris i, fruit d'això, es destinin més recursos al seu manteniment i promoció.

La Taula impulsa iniciatives per **consolidar aquelles activitats turístiques no motoritzades que utilitzen els camins amb respecte** i que en donen a conèixer els valors i treballa per tal que la societat i les administracions reconeguin els valors dels camins, els

beneficis del caminar i la necessitat d'apostar per una **nova mobilitat lenta, tot garantint la bona convivència entre els diversos usuaris dels camins.**

Els camins s'han d'entendre com un **patrimoni propi del territori** que cal conservar, ordenar i mantenir per la diversitat d'usos que tenen, tots respectuosos amb l'entorn i amb una bona convivència entre els usuaris. Aquesta tipologia de mobilitat coneguda com a mobilitat lenta és bona per al benestar de les persones i la salut del planeta ja que ofereix trajectes tranquils i envoltats de natura o bé la pràctica d'activitat física de poca potència apta per a tots els públics.

Els camins estan intrínsecament lligats a l'arrelament, al desenvolupament econòmic, a la salut i a la mobilitat de la població, per la qual cosa són aliats a tenir en compte.

Concreció 1. Ajuts per al manteniment de senders

Els camins han estat, durant segles, una eina bàsica de comunicació i de desenvolupament social. A muntanya, aquest procés va tenir unes connotacions pròpies. Territori físicament complex, amb població molt disseminada i disposada en valls aïllades, els camins hi eren una peça clau, tant per a la seva articulació interna com per garantir els intercanvis amb la plana. Amb el temps i l'auge de l'automoció, els camins han anat variant les seves funcions: tot i que continuen tenint incidència en la mobilitat de proximitat, s'ha anat generalitzant el seu ús vinculat a activitats lligades al lleure, l'esport i el turisme, que contribueixen a la desestacionalització, tenen un gran potencial per a la captació de visitants, alhora que permeten el gaudi dels espais d'interès natural d'una forma ordenada i sostenible. Simultàniament, ha augmentat la sensibilitat social per la salut i el benestar i, de resultes d'això, l'hàbit de caminar s'ha estès més enllà del tradicional públic excursionista. Per tant, és molt necessari disposar d'una xarxa de camins no rodats en bon estat, que estigui practicable i correctament senyalitzada, sobretot durant els períodes en què són més freqüentats.

En els territoris de muntanya, la xarxa de camins no rodats és àmplia i els costos de manteniment, molt elevats. Continuant amb la tasca iniciada ja fa un temps per l'IDAPA, a partir de la Taula de camins de l'Alt Pirineu i Aran, es considera adient donar suport a les administracions locals en la seva tasca de gestió dels senders que els són propis.

Objectiu estratègic 4.4. Desplegament de la xarxa d'heliports públics H24

El desplegament d'una xarxa d'heliports que puguin operar les 24 hores del dia en qualsevol condició meteorològica, solució que s'està desenvolupant a la Seu d'Urgell, Tremp i Vielha, suposarà igualar els temps de connexió amb els hospitals de referència de Catalunya, situació crítica en determinats codis d'emergència en els quals el temps de resposta és fonamental.

L'objectiu és disposar d'heliports H24 operables sota totes les situacions meteorològiques ("all weather"), i serà únicament equiparable a les xarxes de Suïssa i Noruega, territoris de muntanya de referència a Europa. Es tracta, addicionalment, d'un element clau per potenciar l'arrelament als territoris de menys densitat de Catalunya, gràcies al fet de garantir uns serveis

sanitaris i d'emergències amb uns nivells de servei com els disponibles per als ciutadans de les àrees més urbanes de Catalunya.

Es preveu desenvolupar la xarxa consensuadament amb el SEM (Servei d'Emergències Mèdiques), els Bombers i els Mossos d'Esquadra, amb un ritme de desplegament mitjà de 2-3 heliports H24 anuals. La gestió d'aquesta xarxa es farà a través d'Aeroports de Catalunya, que està desenvolupant una solució innovadora de gestió remota d'aeròdroms i heliports per donar resposta a la gestió d'aquesta nova xarxa.

Objectiu estratègic 4.5. El valor afegit dels aeroports de proximitat

Disposar d'un aeroport regional de proximitat, com l'aeroport d'Andorra - la Seu, permet incrementar l'atractiu per a la captació de projectes i empreses internacionals al Pirineu.

L'aeroport d'Andorra - la Seu és una excel·lent porta d'entrada internacional per a l'aviació regional i corporativa, i aquesta darrera és un dels sectors amb un creixement més important en l'aviació post COVID-19. De fet, disposar d'un aeroport d'aquestes característiques s'alinea perfectament amb estratègies com la Pirineus Hub Mountain, en la qual es persegueix la captació i l'arrelament d'empreses d'alt valor tecnològic en el territori.

Val a dir que disposar d'aeroports de proximitat permet poder planificar, addicionalment, enllaços i solucions d'intermodalitat aèria, mercat en el qual es preveu que es puguin anar afegint solucions de UAM (Urban Air Mobility) a les existents d'avions i helicòpters.

Valors

L'estratègia del Pirineu és un **procés de participació i concertació territorial** que necessita tots els nivells administratius i tots els agents del territori per a la definició de tots els factors que intervenen en el desenvolupament de les comarques del Pirineu.

La prioritat actual per a les comarques de muntanya és la **dinamització econòmica, la creació de llocs de treball i la fixació de gent en el territori en un marc de sostenibilitat**. La consecució d'aquests objectius no passa tant per l'increment d'infraestructures i equipaments ni per les subvencions en matèria d'obres i serveis sinó pel desenvolupament **d'actuacions tractors de l'economia específiques, de programes i projectes estratègics** que requereixen una aproximació integrada. Aquesta és una visió plenament compartida pels experts en el context europeu actual, i en aquest sentit ja fa alguns anys que la Comissió Europea insisteix en **els millors resultats que s'obtenen en zones poc desenvolupades implementant polítiques de suport a la recerca i desenvolupament o a les empreses**.

Es basa en **críteris d'autodesenvolupament** (propostes del territori, enfocament *bottom-up*), **priorització** (concentració de l'esforç en un nombre limitat d'actuacions que puguin ser considerades estratègiques i **palanques de canvi**), **codisseny i cogestió** (governança territori-Govern), programació a curt-mitjà termini (accent en l'execució i compromís del Govern) i avaluació conjunta i pública de resultats (gestió adaptativa).

Conclusions

Una vegada enumerats els principals elements que caldrà tenir en compte a l'hora de desenvolupar i concretar l'estratègia del Pirineu és hora de començar a pensar en la **fase d'aplicació** d'una metodologia concreta que permeti **estudiar a fons i prioritzar** quines actuacions es deriven de tot el treball previ i fer-ho conjuntament amb els agents del territori i la participació de la ciutadania.

L'objectiu primer de l'Estratègia per al Pirineu ha de ser garantir els serveis bàsics d'accés a la **salut** primària i hospitalària, a l'**educació** al llarg de tota la vida, a la **seguretat integral**, a la **connectivitat física** amb els connectors globals (Port de BCN i TGN, Aeroport de BCN), europeus (aeroports de la Seu, Alguaire, Girona, Reus i Tolosa, estació d'AV de Sagrera, Sants i Lleida Pirineus, N-230 i C-16/E9), regionals (amb Occitània, Osca, Lleida, Girona, Tarragona i l'àmbit metropolità de BCN per mitjà de l'R3 ferroviària, N-230, N-260, nous accessos i variants d'accés al Pallars), locals i intercomarcals (els connectors entre valls N-260, C-28, heliports 24 hores, vertiports per a drons) i els municipals (camins urbans i rurals), i a la **connectivitat digital** amb la generació d'un espai 5G connectat amb fibra.

Un segon objectiu és identificar les **condicions bàsiques i universals per esdevenir un espai d'oportunitats** per a les persones que hi viuen avui i per a les qui no hi viuen avui però poden veure el Pirineu com un espai d'oportunitats. Cal garantir la possibilitat de fer factible un projecte vital amb accés a un **habitatge** (de lloguer públic o de promoció privada) per viure-hi i amb tots els **serveis públics** d'atenció a les persones per gaudir de tots els drets de manera efectiva. Cal desenvolupar **sòl i condicions per a l'activitat econòmica** per a la indústria, garantir que la connectivitat d'idees, mercaderies i persones no sigui una debilitat o un sobrecost per a la generació d'activitat econòmica, i cal identificar i posar les condicions per desenvolupar *hubs* econòmics que fomentin nínxols de mercat d'activitat econòmica al Pirineu.

El **desenvolupament territorial del Pirineu** exigirà un estudi del desenvolupament de l'**Agenda Urbana de Catalunya** i l'**Agenda Rural de Catalunya** amb un zoom propi i específic, i una relectura del **Pla territorial parcial** amb una visió de proximitat que superi un urbanisme i una planificació aliena. Aquest desenvolupament s'haurà de basar en una nova **Ilei de muntanya, de territori i dels municipis petits i rurals**, amb el **desplegament ple del Govern** de la Generalitat a la seva vegueria.

El desenvolupament econòmic s'haurà d'impulsar a partir de l'**evolució de l'IDAPA en una agència** de desenvolupament del Pirineu.

El Pirineu ha d'esdevenir un **territori sostenible al 100% i de zero emissions**, ha de buscar esdevenir un **territori energètic autosostenible basat al 100% en energies renovables**, amb una **economia i indústria basada en l'economia 100% circular** i, per tant, també reciclable, i una **construcció i rehabilitació d'edificis innovadores**, amb matèries primeres autòctones com pot ser **la fusta**.

El Pirineu ha d'esdevenir un **territori creatiu i d'activitat econòmica de valor afegit** capaç de generar i atreure **talent. Nínxols a potenciar amb estratègies pròpies**: agroalimentari de proximitat/km0, esports de muntanya, salut, salut i esport, oci relacionat amb els valors de la muntanya, gestió d'espais i parcs naturals, gestió forestal i aprofitament de la fusta per a la nova arquitectura, construcció i rehabilitació d'habitatges, producció energètica de 0 emissions, gastronomia, restauració i comerç de proximitat, gestió del patrimoni cultural, gestió d'estacions d'activitats de muntanya.

Instruments palanca per al Pirineu: agència de desenvolupament com a evolució de l'IDAPA, INEF del Pirineu, *hub* tecnològic, esports de muntanya, salut i esport, formació universitària sobre esport, sector agroalimentari, biotecnologia, àmbit 5G, integració tarifària i digitalització de l'accés al transport públic del Pirineu i la seva integració a tot Catalunya, declaració de reserva de la biosfera de la UNESCO, generació d'una estratègia pròpia de regió intel·ligent i de promoció al món de la marca de denominació d'origen Pirineu per a tot el que genera aquest espai.

Model de turisme: el model de desenvolupament turístic del Pirineu cal alinear-lo amb els valors d'esport, la salut, el paisatge, el patrimoni, la cultura, la gastronomia, la descoberta de productes de proximitat, l'enologia, la memòria històrica, la biodiversitat, l'ecologia, la natura i la descoberta d'una manera de viure. I cal definir-lo respecte a la capacitat de càrrega del territori que permet gaudir del Pirineu en òptimes condicions.

Pressupost i avaluació: aquesta estratègia, una vegada aprovada, haurà de disposar de programes i accions amb un pressupost propi i un mètode d'avaluació d'objectius que en validi l'execució o la necessitat de repensar-la.

Al llarg d'aquestes pàgines s'han posat de manifest les grans potencialitats del Pirineu, els seus valors diferenciadors així com els reptes socials, naturals i econòmics a què s'haurà de fer front en els pròxims anys. El repte és il·lusionant i les vies per incidir-hi infinites.

Cal empoderar el territori, planificar per objectius, mirar què estan fent altres zones de muntanya del nostre entorn i ACTUAR per situar el Pirineu i la gent que hi viu al lloc que es mereixen.